

Oversættelse i forandring: GenAI, MT og praksisnær undervisning på videregående uddannelser

Marian Flanagan
Lektor, ph.d.
Københavns Universitet
marianflanagan@hum.ku.dk

Kristian Hvelplund
Lektor, ph.d.
Københavns Universitet
kristian.hvelplund@hum.ku.dk

Undervisningen i oversættelse på Engelskfaget på Københavns Universitet (KU) har i de seneste år forsøgt at tilpasse sig en ny virkelighed, hvor generativ kunstig intelligens (GenAI) spiller en stadig større rolle i oversættelsespraksis. Denne tilpasning er i tråd med Det Humanistiske Fakultets målplan for 2025-2028, hvor kunstig intelligens (AI) fremover skal være mere tydeligt integreret i uddannelserne. På denne baggrund udvikles et nyt undervisningsforløb, der skal ruste de studerende til at håndtere autentiske oversættelsessituationer med brug af GenAI, maskinoversættelse (MT) og anden oversættelsesteknologi. I denne artikel præsenteres en model for oversættelsesundervisningen på Engelskfaget på KU. Kurset afvikles første gang i 2026 og vil forberede de studerende på roller som oversætter, tekstredaktør, efterredaktør og sprogkonsulent og til at formulere strategier for hvordan oversættelsesteknologi, herunder GenAI, kan implementeres i virksomheder og organisationer. Gennem praksisorienterede autentiske cases, der inddrager applikationer som ChatGPT, udvikler de studerende kritiske færdigheder til at bruge sprogmodeller og oversættelsesteknologi til at løse oversættelses- og sprogopgaver. Gennem praktiske øvelser lærer de studerende at formulere prompts og sammenligne MT- og AI-output, og

dermed styrkes deres teknologifærdigheder, kritisk AI-literacy (Long og Magerko, 2020) og MT-literacy (Bundgaard og Christensen, 2023). Erfaringer fra tidligere oversættelseskurser har vist, at en praksisnær teknologiunderstøttet undervisning med fokus på GenAI og MT i høj grad er med til at engagere de studerende, hvilket dermed har en positiv indvirkning på læringspotentialet. Kurset vil være det læringstilbud på engelskuddannelsen på KU, der har størst fokus på AI og sprogteknologi, og de studerendes udbytte vil kunne bruges i andre sproglæringskontekster.

Kompetencemodeller i oversættelse

Begrebet *Machine Translation Literacy* (MTL) (O'Brien og Ehrensberger-Dow, 2020) er et nyttigt redskab til at undersøge, hvordan teknologi kan integreres i og dermed styrke oversættelsesundervisning. MT-literacy indebærer "at forstå hvordan MT fungerer, hvordan det kan anvendes i konkrete situationer og konsekvenserne ved at bruge MT til bestemte kommunikative formål" (ibid.: 146). Bundgaard og Christensen (2023) foreslår gennem deres MTL-kompetencemodel, hvordan MT-literacy kan integreres i sprogundervisning, og understreger, at det er universiteternes opgave at ruste studerende til at være fremtidens sprog- og kommunikationseksperter.

MTL-modellen er et glimrende udgangspunkt for udvikling af teknologiunderstøttet oversættelsesundervisning. Den har dog sine begrænsninger, idet den ikke tager højde for den rivende udvikling inden for AI i de senere år. AI-literacy er således en væsentlig komponent, der også skal integreres. Long og Magerko (2020: 598) definerer AI-literacy som:

et sæt færdigheder, der gør brugere i stand til kritisk at evaluere AI-teknologi og til at kommunikere og samarbejde effektivt med AI og bruge AI som et værktøj online, hjemme og på arbejdspladsen.

For oversættelsesstuderende handler det derfor om at udvikle kompetencer, der gør dem i stand til ikke blot at forstå styrkerne ved AI, men også dens begrænsninger. AI-literacy omfatter ikke alene kompetencer til at anvende AI og evaluere output, men også en metakognitiv evne til strategisk at integrere AI-værktøjer i komplekse oversættelsesworkflows, hvor viden om rollefordeling og etiske problemstillinger er nødvendig. Det indebærer også de kommunikative færdigheder, der kræves for at formidle AI-understøttede processer tydeligt over for aftagere. Krügers (2024) *AI Literacy Framework* opstiller fem centrale kompetenceområder, som tilsammen danner et solidt fundament for det AI-kompetencefokus, vores oversættelsesundervisning søger at dække. Disse kompetencer dækker viden om: tekniske grundprincipper, domænespecifik anvendelse, interaktion mellem menneske og AI, praktisk implementering og etiske og samfundsmæssige overvejelser.

Krügers model afspejles i de forandrede profiler, sprogbranchen i stigende grad udgøres af, hvor nye roller som *sprogingeniører*, der kombinerer sproglig ekspertise med teknologisk kunnen, er stadig mere hyppige (Briva-Iglesias og O'Brien, 2022).

Behovet for styrkede AI-kompetencer understøttes institutionelt af *European Master's in Translation (EMT) Competence Framework* (2022), som fremhæver, at MT i stigende grad indgår i professionelle oversættelsesworkflows. I denne ramme omfatter kompetencerne viden om sprog og kultur, oversættelse, teknologi, personlige og sociale relationer og oversættelse som en serviceydelse. Her fremhæves nødvendigheden af teknologisk kompetence samt vigtigheden af sproglige, kritiske og etiske færdigheder på et stadig mere teknologiseret arbejdsmarked.

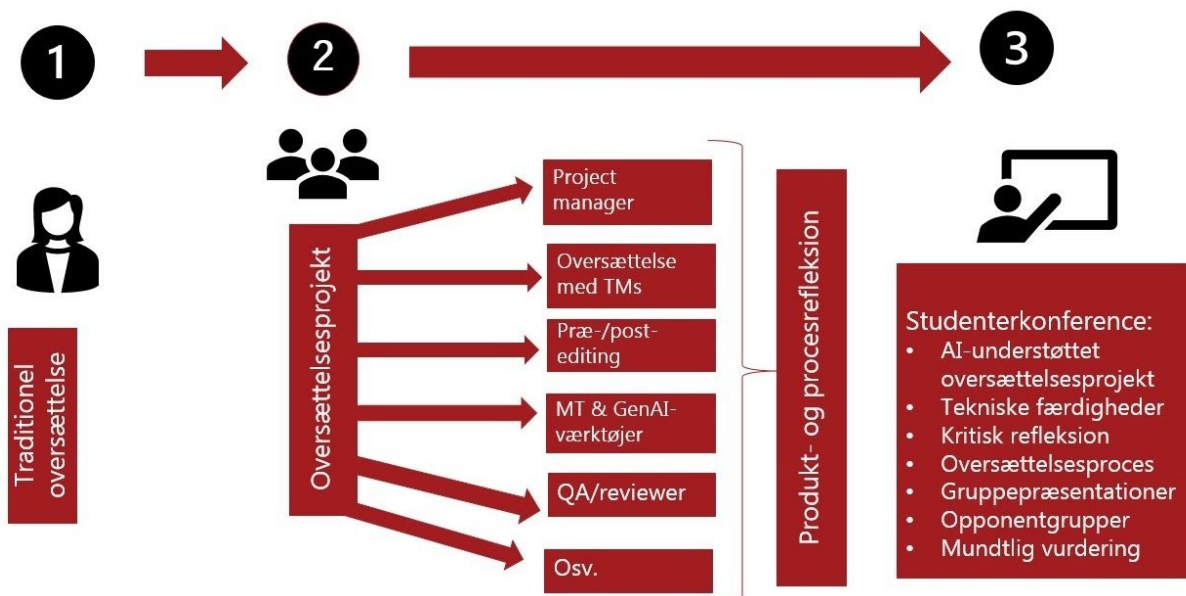
Oversættelsesundervisning ved en skillevej

Oversættelsesundervisningen på Engelskfaget på KU har i mange år haft især skønlitteratur som omdrejningspunkt, og oversættelsesteknologi er kun i begrænset omfang implementeret i undervisning og udprøvning. Eksamen har været en skriftlig stedprøve uden adgang til internettet og med begrænset adgang til online ordbøger. Studerende har oversat mellem dansk og engelsk og udarbejdet en teoriunderstøttet oversættelseskommentar, med refleksioner over strategier og valg i oversættelsesprocessen. En styrke ved denne eksamen er, at grundlæggende oversættelsesfærdigheder uden understøttelse af teknologiske redskaber kan vurderes. Der er imidlertid et udpræget fokus på det færdige produkt, og den procesorienterede del udgøres af en relativt kortfattet refleksion. Mere væsentligt er det dog, at eksamen ikke afspejler de arbejdsgange og kompetencekrav, der præger professionel oversættelsespraksis, hvor oversættelsesteknologi og digitale værktøjer er en integreret del af processen.

Med GenAI er AI-literacy blevet en strategisk prioritet på KU's Humanistiske Fakultet. Strategien for 2025-2028 fremhæver målet om at styrke digitale færdigheder og brugen af AI i undervisningen, både i tilrettelæggelsen af kurser og i eksamensformater. Det betyder konkret, at oversættelsesundervisningen fremover skal ruste de studerende til at anvende digitale værktøjer i deres arbejde med sprog og oversættelse, herunder bl.a. MT og GenAI. Samtidig skal undervisningen styrke de studerendes kompetenceudvikling, så deres kompetencer er relevante i professionelle kontekster. Disse kompetencer vil ikke alene være nødvendige og relevante i oversættelsesbranchen, men også i bredere sproglige praksisfelter, hvor teknologiforståelse og sproglig ekspertise er forudsætninger. Dette udgangspunkt danner grundlag for vores kursusdesign, som trækker på MTL-modellen, Krügers model og EMT-modellen. Denne integrerede tilgang gør det muligt for studerende at opfylde de læringsmål, der er skitseret i fagets nye studieordning.

Undervisning i teknologiunderstøttet oversættelse

I det nye undervisningsformat på 14 uger lægges fokus især på løbende evaluering af de studerendes oversættelsesprocesser snarere end på de studerendes oversættelsesprodukter, som hidtil har været hovedfokus i undervisningen. De studerende skal nu demonstrere, at de kan navigere i teknologiunderstøttede oversættelsesforløb, kritisk vurdere AI-output og selv designe oversættelsesforløb - og samtidig skal de reflektere over den professionelle oversætters rolle, som i stigende grad indebærer at agere som sprogkonsulent, der samarbejder med AI (Figur 1).

Figur 1: Undervisning i teknologiunderstøttet oversættelse

Uge 1-3: Traditionel oversættelse

I de første uger opbygges en grundlæggende forståelse af oversættelse som både intersproglig og interkulturel kommunikation. De studerende introduceres til litterære og fagsproglige teksttyper og genrer i relation til centrale oversættelsesteorier, strategier og metoder. Efter tre uger gennemføres en skriftlig delprøve, hvor kursusmateriale og online ordbøger må bruges. Forløbet styrker de studerendes metasprog og analytiske færdigheder uden brug af teknologi, og danner basis for senere kritisk vurdering af AI-genereret oversættelse – i tråd med de første to EMT-kompetencer, der fokuserer på sprog og kultur samt oversættelse.

Uge 4-7: Introduktion til teknologi og grundlæggende anvendelse

De studerende bevæger sig fra traditionel oversættelsespraksis til teknologiunderstøttede metoder og udforsker brugen af både MT-systemer og GenAI-værktøjer. De studerende arbejder med hele processen – fra udvælgelse

af MT og AI-systemer, automatisk oversættelse til færdigredigering og efterredigering af maskinoversatte tekster. I denne fase udvikles grundlæggende MTL-kompetencer, hvor de får grundlæggende viden om MT og færdigheder i at bruge MT og bliver rustet til at identificere forskellige MT-fejltyper og bedømme MT's brugbarhed og relevans, så de bliver i stand til at tilpasse MT-oversatte tekster til bestemte formål. Samtidig styrkes deres færdigheder med fokus på tekniske, etiske og samfundsmæssige aspekter, jf. Krüger. Gennem praktiske opgaver opnår de studerende således solid erfaring med oversættelsesteknologi, jf. EMT-modellen, og opfylder dermed faglige læringsmål om at forstå både muligheder og begrænsninger ved brug af MT og GenAI i oversættelsesarbejdet.

Uge 8-11: Kritisk anvendelse

De studerende arbejder med forskellige roller i AI-understøttede oversættelsescases. I et gruppeprojekt, der er nøje stilladseret af underviserne, påtager de sig roller som projektleder, oversætter og redaktør. De studerende udvikler færdigheder i at planlægge og strukturere en oversættelsesproces, de får færdigheder i prompt-baseret interaktion med AI og de lærer at vurdere kvaliteten af AI-output og foretage relevante tilpasninger. Projektet styrker således deres kompetencer som brugere af MT og skabere med MT, jf. MTL-modellen, hvor de kan vurdere relevansen af forskellige MT-systemer i specifikke sammenhænge, forbedre udgangsteksterne og målteksterne og forstå hvordan brugen af MT påvirker samfundet og organisationer samt forholde sig til etiske problemstillinger. Derudover styrker projektet de studerendes AI-literacy, jf. Krüger, ved at have fokus på interaktionen mellem menneske og AI såvel som praktisk implementering af AI – samt EMT-kompetencen, der vedrører teknologianvendelse som professionelt redskab.

Uge 12-13: Studenterkonference og mundtlig fremlæggelse

De studerende afslutter forløbet med at præsentere deres oversættelsesprojekter ved en studenterkonference på tværs af årgangen, hvor de demonstrerer, hvordan tekniske færdigheder kan integreres med kritisk refleksion. Hver gruppe fremlægger deres oversættelsesproces, workflow og færdige produkt og modtager derefter spørgsmål fra en opponentergruppe. Både præsentationen og opponenterrollen indgår i den samlede mundtlige vurdering. I denne fase bringes en lang række tillærte kompetencer i spil igen, men i en mundtlig kontekst. Fokus er således på viden om og evaluering af forskellige MT-systemer og forbedring af maskinoversatte tekster og på de etiske dimensioner ved brugen af MT i virksomheder og samfund. Derigennem styrkes EMT-kompetencerne vedr. teknologi og personlige og sociale kompetencer, samt alle fem områder inden for AI-literacy, jf. Krüger.

Uge 14: Opsamling og refleksion over kompetencer

De studerende reflekterer over relevansen af AI-værktøjer i professionelle kontekster og deres videre studieforløb. Fokus er på de refleksive kompetencer.

Perspektiver og konsekvenser

Med løbende udprøvning vil de studerende skulle dokumentere beslutningsprocesser, evaluere AI-output ud fra professionelle standarder og udvikle passende workflows for forskellige oversættelsesscenarier. Den mundtlige komponent giver plads til kritisk refleksion over AI-samarbejde og refleksion over egen læringsprogression. Denne kombination sikrer, at de studerende ikke alene tilegner sig tekniske færdigheder, men også udvikler kritisk AI-literacy. Formatet er tæt knyttet til kursets læringsmål og forbereder de studerende på roller, der rækker ud over traditionel oversættelsespraksis. De studerende rustes dermed til at navigere i en dynamisk og teknologisk virkelighed, med blik for både den menneskelige værdi i sprogarbejdet og potentialet i AI. De opbygger dermed overførbare kompetencer, der kan bringes i spil i såvel videre studier som i professionelle sammenhænge, hvor de vil kunne agere som sprogeksperter og sprogteknologiekspertter. Formatet forudsætter dog, at de studerende er vedholdende igennem hele kurset, engagerer sig i gruppearbejde og er åbne over for kritisk input fra medstuderende, hvilket kan være vanskeligt for nogle studerende på BA-niveau. Derudover kræver formatet løbende didaktisk støtte samt bredt funderede kompetencer hos underviseren.

Når sprogmodeller og oversættelsesteknologi inddrages som en naturlig del af undervisningen, ændres rammerne for, hvad det vil sige at studere fremmedsprog. Kurset vil gøre det tydeligt, at sprogfagene på universiteterne ikke blot handler om grammatik og ordforråd, men også om hvordan man agerer kritisk og strategisk i en foranderlig teknologisk virkelighed. Dette kan bidrage til at ændre studerendes opfattelse af sprogfagene og vise hvordan sprog- og teknologikompetencer er indbyrdes afhængige af hinanden og tilsammen kommer til at udgøre en efterspurgt kompetenceprofil på det moderne arbejdsmarked.

Litteratur

Briva-Iglesias, V., og O'Brien, S. (2022). The Language Engineer: A Transversal, Emerging Role for the Automation Age. *Quaderns de Filologia - Estudis Lingüístics*. <https://doi.org/10.7203/qf.0.24622>

Bundgaard, K., og Christensen, T. P. (2023). Machine translation literacy: Maskinoversættelse i fremmedsprogsundervisningen på videregående uddannelser. *Sprogforum*, 29(76), 93-102. <https://doi.org/10.7146/spr.v29i76.138185>

European Commission. (2022). *European Master's in Translation Competence Framework 2022*. Directorate-General for Translation.

https://commission.europa.eu/news-and-media/news/updated-version-emt-competence-framework-now-available-2022-10-21_en

Krüger, R. (2024). Outline of an Artificial Intelligence Literacy Framework for Translation, Interpreting and Specialised Communication. *Lublin Studies in Modern Languages and Literature*, 48(3).

<https://doi.org/10.17951/lsmll.2024.48.3.11-23>

Long, D., og Magerko, B. (2020). What is AI literacy? Competencies and design considerations. In R. Bernhaupt, F. Mueller, D. Verweij, and J. Andres (Eds.), *CHI '20: Proceedings of the 2020 CHI conference on human factors in computing systems*. Association for Computing Machinery, 1–16.
<https://doi.org/10.1145/3313831.3376727>.

O'Brien S., og Ehrensberger-Dow, M. (2020). MT Literacy – A cognitive view. *Translation, Cognition & Behavior*, 3(2), 145-164.